

ГАРТ

Вісник Херсонського осередку
ім. Володимира Кедровського
Спілки Української Молоді в Україні

Число 5(6) від 28 лютого 2008 року

ТЕРМОВО:

В рамках відзначення столітнього ювілею Степана Бандери у вівторок, 3 березня, херсонська молодь зустрінеться з представниками Центру національного відродження ім. С. Бандери та онуком легендарного провідника ОУН Степаном Бандерою.

Зустріч відбуватиметься з 10:40 до 12:00 у 460 аудиторії Ліцею при ХДУ.

В Обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Олесея Гончара (вул. Дніпропетровська, 2):

О 13:30 представники СБУ проведуть прес-конференцію з нагоди відкриття у м. Херсоні виставки присвяченої Українській Повстанській Армії.

О 14:00 відбудеться офіційна церемонія відкриття виставки "УПА: історія нескорених".

О 16:00 розпочнеться зустріч представників Світового ювілейного комітету, Центру національного відродження ім. С. Бандери та онука Степана Бандери з громадськістю м. Херсона, представниками політичних партій та громадських організацій.

Депутати міськради підтримали ініціативу комуністів з відновлення ретрансляції російських каналів.

20 лютого, на засіданні Херсонської Міської Ради депутати ухвалили рішення "Про відновлення

МІСЦЕВІ ПОДІЇ

Підготовлено за матеріалами Прес-служби Херсонської облдержадміністрації

Про це Борис Сіленков заявив під час онлайн-конференції 26 січня 2009 року.

"Ми організуємо потужний молодіжний рух і відродимо Кам'янську Січ, як ті молоді люди з Чернігова і Києва, які відроджували гетьманську столицю - Батурин. Думаю, це прекрасний приклад того, як молодь може залишити добримися справами", - сказав Борис Сіленков.

Довідка. Кам'янська Січ - адміністративний і військовий центр запорізького козацтва у 1709 - 1711 та 1728 - 1734 роках. Розташовувала-

ся у гирлі річки Кам'янка на правому березі Дніпра (нині село Республіканець Бериславського району Херсонської області).

Після тимчасового перебування Січі у володінні Кримського ханства відроджується біля міста Олешки (1711 - 1728 роки). У 1734 році запорожці переселилися з Кам'янської Січі на річку Підпільну, де заснували Нову Січ.

22 січня, в День Соборності України, в смт Білозерка в парку біля районного музею за участі керівництва району та громадськості відбувся мітинг та урочисто відкрито пам'ятний знак, присвячений Богдану Хмельницькому та подіям Національно-визвольної війни українського народу середини XVII століття.

Знак виконаний у вигляді трьох стел, на одній з яких викарбувано постать Богдана Хмельницького на фоні козацького війська, на двох інших - баталії Національно-визвольної війни. На пам'ят-

ній таблиці викарбувано "360-й річниці від початку Національно-визвольної війни українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького присвячується".

Кошти на спорудження пам'ятного знаку, за пропозицією районної державної адміністрації, були виділені з районного бюджету на 2008 рік.

ретрансляції російських телевізійних каналів у херсонських кабельних мережах".

За таке рішення проголосувала депутатська більшість. Проти голосував лише 1 депутат від фракції БЮТ та

1 один бютівець утримався від голосування. Решта депутатів (включно з БЮТ та НУНС) підтримали ініціативу комуністів.

Рішенням визначено завдання операторам та про-

УВАГА СУМІВЦЯМ!

Членська вкладка на місяць складає 5 грн.
Не забувайте наповнювати осередкову скарбницю!

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Сходина Херсонського осередку СУМ в Україні відбуваються щоп'ятниці. Детальну інформацію про час та місце проведення сходин можна отримати за телефонами:

8(093) 6868643 _ Артур Шерстобитов
8(093) 6644249 _ Дмитро Ломоносов

Інтерв'ю з головою ХМО СУМ в Україні

- Як давно з'явилась ваша Спілка у Херсоні?

А.Ш. - СУМ (аббревіатура від Спілки Української Молоді П.П.) у Херсоні від квітня 2005 року. Як осередок всеукраїнської організації СУМ в Україні - останні два роки. Тобто рік ми існували як неформальне середовище, об'єднане ідеями організації.

- Які ідеї організації?

А.Ш. - "Бог і Україна" - це гасло СУМ, яке дає відповідь на питання про нашу ідеологію. Ми займаємось вихованням молоді на християнсько-патріотичних засадах, готуємо кадри для державної розбудови.

- Такий собі український комсомол?

А.Ш. - Якщо відкинути ідеологічний аспект, то комсомол готував кадри для партійної роботи. СУМ не є структурою жодної партії. Так було впродовж усього існування Спілки, тобто останні 80 років.

- Вісімдесят - немаленька цифра...

А.Ш. - СУМ виникла 1925 року в Києві в середовищі української інтелігенції та діяв як підпільна молодіжна антибільшовицька організація до викриття членів Спілки ГПУ в 1929 році. У 1930-му в Харкові відбувся показовий процес над сумівцями, на якому провідників організації було засуджено

вайдерам програмних послуг відновити ретрансляцію телевізійних програм та каналів в обсязі за станом на 29 вересня 2008 року та передбачені заходи реагуван-

Рік, що наближається, несе ряд столітніх ювілеїв: американських джазових легенд Бенні Гудмена та Янга Лестера, голлівудської довоєнної зірки Еррола Флінна, українського письменника Богдана-Ігоря Антонича, польського поета Станіслава Єжи Лєса та ще близько 100 знаменитостей. Однак, жоден з цих ювілеїв не викличе такої кількості схвалення та обурення, підтримки та спротиву, як ювілей Степана Бандери. Аби довідатись, як відзначатимуть ювілей лідера ОУН у нашому місті, я зустрівся з головою Херсонського осередку Спілки Української Молоді в Україні Артуром Шерстобитовим.

до смертної кари (згодом вирок замінили на 10 років ув'язнення із суворою ізоляцією). У післявоєнні роки Спілка Української Молоді відроджується на еміграції в таборах для переміщених осіб.

У 1989 році ідеї СУМу проникають до СРСР, виникають перші нелегальні клітини організації під назвою Спілка Незалежної Української Молоді. Члени Спілки організовують перші антикомсомольські акції на яких публічно спалюють членські квитки ВЛКСМ. Снімівські організації бойкотують весняний призов до Радянської Армії, виступаючи за те, щоб призовники з України залишалися служити на її території. Організація активно бойкотує Всесоюзний референдум, який був організований з метою збереження "оновленого Союзу". Під час спроби державного перевороту 19-21 серпня 1991 р. СНУМ проявила себе рішучою і активною організацією. Негайно були випущені листівки, прокламації до військовиків із закликком не підкорятися наказам з Москви. До військових частин ходили агітатори, роз'яснюючи ситуацію і роздаючи листівки. А 24 серпня було організовано масовий виїзд молоді до Києва на Всеукраїнське віче біля будинку Верховної Ради України, щоб домогтися від українських парламентарів проголошення Самостійної Української

у разі невиконання цього завдання. Крім того, рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення визнається таким, що грубо порушує і обмежує

Держави.

Проголошення незалежності України та підтвердження цього рішення Всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року стало поштовхом до перегляду мети й завдань Спілки. Відтак СНУМ було прийнято рішення про виховну діяльність організації та зміну назви на "Спілка Української Молоді".

- Скільки членів у СУМ в Херсоні?

А.Ш. - Близько 15 чоловік, переважно студенти херсонських вишів. Хоча у спілці є і викладачі, лікарі, банкіри та журналісти. Загалом, за час

Літо 2007 року. Вишкільний табір ім. Тараса Чупринки

конституційні права громадян на інформацію. Підготовлено текст звернення депутатів міської ради до Верховної Ради України та Національної ради України з

існування організації у Херсоні через лави СУМ пройшло близько півсотні членів.

- У чому полягає ваша діяльність?

А.Ш. - Діяльність проводимо у двох напрямках: внутрішній - сходи (щотижневі збори первинного осередку організації - П.П.), семінари, відпочинкові та виховні табори, мандрівки, злети; та зовнішній - випуск вісника організації, запуск та підтримка інформаційних сайтів, проведення державних та релігійних свят, організація уроків та лекцій в школах та університетах.

- Детальніше, якщо можна.

А.Ш. - Дійсні члени та прихильники організації збираються на щотижневі сходи. Сходи бувають або організаційні, або тематичні. На організаційних сходинах здійснюється планування, підготовка до акцій та заходів, вирішення поточних проблем Спілки. Тематичні сходи - це свого роду лек-

ціонів телебачення і радіомовлення з вимогою забезпечити відновлення вільного способу одержання населенням інформації через телевізійні канали.

ції на визначену тематику. Часом ми запрошуємо цікавих людей, котрі можуть поділитися певним досвідом та навичками.

- Ти згадував про табори та семінари.

А.Ш. - Наш осередок є частиною всеукраїнської організації Спілки Української Молоді в Україні. Щороку всеукраїнська організація проводить табори для членів первинних осередків. Цього року такий табір відбувався на Черкащині. Сумівці декілька днів мандрували місцями боїв холодноярських повстанців з чекістами. У таборі є внутрішній розпорядок та свої правила: кожен день починається та закінчується урочистою збіркою на якій підіймається державний прапор, виконується гімн, читається молитва. Для нас такі табори є засобом комунікації з іншими осередками та своєрідним вишколом. Кожен табір готується по декілька місяців спеціально утвореною кваліфікованою таборовою комісією; детально розробляється як ідеологічна така фізична складова.

- Банальне питання: хто все це фінансує?

А.Ш. - Частково кошти Міністерства освіти у справах сім'ї, молоді та спорту, частково спонсорські вливання. Колись, в перші роки незалежності, Спілку підтримувала діаспора. Сьогодні ми здатні самотужки шукати кошти.

- Повертаючись до напрямків діяльності - що до зовнішньої складової? Яка робота ведеться зовні організації?

А.Ш. - Працюючи з міською

групадою ми намагаємось творити маленькі українські середовища. Якщо говорити простіше: ми прагнемо, аби після наших акцій люди гуртувались, обговорювали предмет акції, ділились враженнями.

У такому форматі ми вже неодноразово проводили дні українського кіно, показува-

Вистава до Дня Святого Миколая, 2006 рік

ли дітям мультфільми на День Незалежності, ходили зі своїми міні-виставами по дитячих притулках, розвозили нові книжки по сільських бібліотеках і т. ін. До речі, якщо ви бачили 24 серпня молодих людей у центрі міста, котрі розмальовують перехожим щоби та руки у національні кольори - то це наші сумівці. Поза нашою увагою не лишається ані День Злуки, ані Покрова та інші важливі національні та державні свята.

- Чи існують якісь речі фундаментальні, створені херсонським СУМом? Те на що можна поглянути та сказати - це зробили сумівці.

А.Ш. - Можемо похвалитися сайтом "Український Херсон", котрий успішно функціонує майже три роки та власним вісником "Гарт", котрий

НОВИНИ

І знову до теми реєстрації.

Як писалося в минулому номері "Гарту", пакет документів, необхідних для реєстрації ХМО СУМ в Україні, було передано до відповідних органів. Залишалося лише чекати і сподіватися на те, що незабаром організація, яка діє на території Херсонщини з 2005 року отримає офіційний статус.

Чекати вирішив недовго, як вказано у чинному законодавстві, "заява про реєстрацію місцевої громадської організації розглядається у 3-денний строк після надходження документів", тому за відповіддю вирішив іти вже на третій день після подання документів. Але, як виявилось, у визначений законом термін документи не були готові! Що ж, "робота є роботою", тому вирішив почекати ще пару днів.

Наступний похід до Відділу державної реєстрації ви-

галізації об'єднань громадян" затвердженого Постановою КМУ від 26.02.1993 р. № 140, а також ст. 19 Статуту Спілки Української молоді в Україні". Треба зазначити, що у виданому мені документі не вказувалося ані дати, ані номеру, що є порушенням правил діловодства та вимог до оформлення документів.

В правовому висновку не вказувалося також причини відмови, містилося лише посилання на окремі норми, які до того ж не було порушено. Отже, перше, що спадає на думку, це факт втручання місцевих можновладців у справи організації та наказ "згори" про небажаність реєстрації Херсонського осередку СУМ.

Так чи інакше, своїми діями начальник відділу державної реєстрації, Костюченко В.М. свідомо вчинє перешкоди про реалізацію невід'ємного права сумівців, на свободу об'єднання, закріплено-

дався сумним - замість довгоочікуваного Свідоцтва про реєстрацію мені видали ... "правовий висновок", в якому зазначалося, що "Документи подані на легалізацію не відповідають нормам ст. 13 Закону України "Про об'єднання громадян", п. 3 Положення "Про порядок ле-

го Декларацію прав людини. Тому, 16 лютого 2009 року Херсонським осередком СУМ в Україні до відповідних органів було поданого скаргу про неправомірні дії посадової особи Костюченка В.М.

Далі буде....

Куплю фотографії херсонців учасників Української Революції 1917-1922 рр.:

членів партій УПСР, УСДРП, УПСФ, УПСС; фотографії херсонців в мундирах українських військових частин, фотографії громадських діячів українського політичного руху на Херсонщині тощо.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ РУХ НА ХЕРСОНЩИНІ в період Національної Революції

Яку ціну заплатили херсонці за право жити в Українській Державі?

У попередньому числі "Гарту" ми знайомили читачів з історією появи першої на Херсонщині української політичної організації - "Українська Хата". Як розгорталась робота згаданої організації в умовах жорсткої політичної та військової боротьби - у матеріалі херсонського дослідника Дементія Белого.

Рік 1917...

Квітень став початком великої просвітницької роботи українського товариства. За короткий час були створені українська книгозбірня, читальня, книгарня, заснований артистично-співочий гурток, відкрилася військова філія. 3 12 квітня розпочала свій вихід перша україномовна газета "Вісник товариства "Українська хата в Херсоні". В квітні відбулася й перша в історії нашого краю українська національна маніфестація. Херсонські газетярі назвали її грандіозною. І це було дійсно гучним початком "відродження херсонського українства".

На початку місяця в місцевій пресі були надруковані запрошення: "Панове громадянство!... Озвіться і прийдіть усі хто знає, що він українець... Закликаємо громадянство зібратися 16 квітня на 1 годину дня на майдані коло водокачки (зараз площа Свободи - Д.Б.). Просимо приходити в національному, у кого є, убранні і з корогвами... Звідтіля поход рушить по Говардівській, Суворовській та Рішельєвській вулицями на Соборну площу до Успенського собору. Там буде відправлено панахиду по великому гетьманові України Богдану-Зіновію Хмельницькому й великому поетові нашому Тарасові Шевченкові".

У маніфестації взяли участь військові підрозділи Херсонського гарнізону, учні всіх середніх учбових закладів (гімназій, сільськогосподарського та реального учи-

Чи замислювались ви над тим, що переживав Херсон у бурхливі та переломні моменти світової історії? Як виглядав будинок Миської Думи у буремній березень 1917? Солдати якої армії крокували по вашій вулиці якихось 90 років тому? Як населення нашого міста сприйняло ІV Універсал Центральної Ради?

Газета "Родной Край" № 1452, 15 квітня 1917 року

лиц, військово-фельдшерської школи), а також службовці, робітники, представники селянської спілки, "і взагалі, громадянство в національному убранні"... За оцінками репортерів, на першу українську національну маніфестацію зібралось близько 25 тисяч учасників, серед яких близько 5 тисяч військових.

В колоні маніфестантів військові команди чергувалися з мирними обивателями, оркестри і хори (оркестри: учнів, 44 піхотного запасного полку, Таврійської дружини, хори: учнів, аматорської трупи, військовий) розташувалися в усіх частинах колони. Лунали "Україна", "Марсельєза", "Ще не вмерла Україна" й "Заповіт". Музика і пісні були чути усім, солдати додали блиску, домашні "корогви", національні й революційні прапори створили урочисту й святкову атмосферу. До речі, репортери нарахували більше 30 українських прапорів. Серед найголовніших закликів маніфестанти несли наступні:

Газета "Родной Край" № 1459, 25 квітня 1917 року

"Автономія України", "Нехай живе вільна Україна", "Свобода, рівність і братерство", "Наша слава не вмере", "Земля та мова", "В рідній школі - рідна мова", "В вільній Україні - українське військо".

Микола Чернявський згадував: "О 12 годині стали всі збиратись, і ось на майдані показався відділ кінних козаків у старовинному запорізькому вбранні, з бунчуком і чудовим шовковим українським прапором. Попереду лави їхав на білому гарному коні в гетьманському вбранні з булавою в руці сивоусий смаглий козак. Гучне "Слава" довго лунала на майдані, і утворилась ілюзія, що ніби на свято прибули справжні козаки-запорожці..."

Якуві сні пливли мимо процесії бульвари, парк, будинки, йшли назад вулиці, з тротуарами, балконами й навіть деревами, заповненими людом, і ось майдан і собор. Спинились, стали на місцях. Як мак червоніють на конях запорожці. Блищать штики у війська, а весь майдан і вулиці - то тільки голови й голови людські.

ці - то тільки голови й голови людські.

- На молитву!

І йшла молитва і гуділи дзвони. Плакали люде..."

Після панахиди відбувся мітинг, на якому виступили Н.Малеча, М.Чернявський, Хр.Лиханський та інші. Цікаво, що українською мовою до громадянства звернулися міський голова Євген Яковенко та начальник гарнізону полковник Костянтинов. Правда, офіцер в середині своєї промови збився й перейшов на російську.

На закінчення свята військові частини "церемоніальним маршем" пройшли по Соборній площі. "Дивляться городянки здивованими очима... і дивуються: цього ще в Херсоні не було. Так, не було..."

Українська національна маніфестація 16 квітня 1917 року стала загальноміською подією. Вона продемонструвала популярність ідей національного і демократичного відродження в міському середовищі,

ми розповсюджуємо серед студентської молоді.

У 2007 році херсонськими сумівцями під час осередкового табору було споруджено меморіал "Борцям за Волю України" в Олешківському районі Херсонської області. Символічний насипний курган, триметровий хрест та восьмиметрове древко з державним прапором - результат трьох днів роботи двадцяти молодих людей. В такий спосіб ми намагались матеріалізувати херсонську історію Визвольних Змагань, яку досі вивчали лише за архівних документах та спогадах декого з учасників буремних років революції.

- І як реагують місцеві мешканці на цей Меморіал?

А.Ш. - Ми підтримуємо дружні зв'язки з місцевими сільськими бібліотеками - привозили для них нові книжки для дітей та дорослих. Бібліотекарі кажуть, що в тутешніх селах всі про нього знають, і майже всі ходили дивитися на "дивину, яку побудували українці".

- Українці?

А.Ш. - Власне, формування таке. Втім, самі місцеві мешканці говорять тим-таки українським суржиком, а найпопулярніші у бібліотеці книжки - україномовні переклади Дяченків, а не Дар'я Донцова.

- Чи існують осередки у Херсонській області? І як ви дієте поза містом?

А.Ш. Ми тримаємо контакти

з молодими людьми, котрі нам симпатизують. Це молоді з Нової Каховки, Високопільщини, Олешків. Але створювати там осередки ще рано. Сьогодні ми не маємо достатньо матеріальних та людських ресурсів для підтримки новостворених клітин Спілки в області.

Однак, ми часто робимо виїзди та мандрівки Херсонщиною. Намагаємось тримати контакти з ветеранами УПА та підпільниками ОУН, котрі живуть в області. Одного разу всім осередком навідувались до медсестри Романа Шухевича (*головнокомандувач УПА - П.П.*), котра живе у Голій Пристані. Минулого року подарували херсонським ветеранам УПА сучасні цифрові тонометри для вимірювання тиску.

- Скільки в нашій області мешкає ветеранів визвольного руху?

А.Ш. - Більше двадцяти. Це ті, котрі перебувають у лавах братства ветеранів ОУН-УПА. За нашими підрахунками ще вдвічі більше тих,

про кого ми не знаємо, які не перебувають у жодних об'єднаннях чи товариствах. Яскравий приклад - згадана мною медсестра Шухевича. Ми знайшли її у дивовижний спосіб - через журналіста районної газети. Звісно, ми не можемо допомогти всім ветеранам адже СУМ не замінить собою державу. Гадаю, цими питаннями мала б опікуватись обласна влада.

- На херсонських сайтах

підтримку армії в "українському питанні", лояльність командування і влади. Товариство "Українська Хата" показало себе впливовою і перспективною організацією, що має авторитет і повагу і зможе відстояти політичні інтереси українства.

29 квітня 1917 р. відбулися загальні збори "Української хати", які підсумували перший місяць своєї роботи: товариство виросло майже втричі з 103 до 290 членів, налагоджено щотижневий випуск власного "Вісника...", відкрито "український відділ" в "Известиях Херсонського повітового земства", вийшли друком брошура "Статут товариства "Українська Хата" та "метелик" "Українські революційні пісні", в читальні товариства "безплатно для усіх одержуються українські газети і видаються додому кожному членові товариства книги", проводяться лекції, концерти.

Серед головних напрямків діяльності для товариства були політична та культурно-просвітня робота й "прояснення національної самосвідомості". Одним з політичних успіхів товариства стало одностайне рішення Надзвичайних зборів Херсонського повітового земства про організацію влітку курсів української мови для вчителів. Але одногосність цього рішення далася нелегко. Діячі "Української хати" витримали й нерозуміння необхідності курсів з боку гласних-селян, їх думки зафіксувала стенограма зборів: "Ми приїхали сюди, щоб подбати про нашу армію, а тим часом нічого не робимо... про якісь курси розмовляємо... це прямо казки і більше нічого...", і ворожість з боку представ-

ників деяких російських лібералів. Тому рішення повітових зборів було політичним.

І, до речі, місце проведення загальних зборів товариства "Українська Хата" також стало політичним: вони пройшли в приміщенні Миської Думи. Й членом товариства, що також було важливою політичною перемогою, став миський голова Євген Яковенко.

На ниві культурній "Українська хата" добивалася політичних перемог.

1 липня в Херсоні у літньому біоскопі "Бомонд" (на розі вулиць Суворовської та Говардівської) розпочали свою роботу українознавчі курси для вчителів. Першими курсантами стали приблизно 150 вчителів. Вони прослухали лекції з нових для них предметів "методика вивчення української мови", "історія розвитку української мови", "історія української літератури" та "історія України". Останній курс приїхав читати батько історії українського козацтва Дмитро Яворницький. Товариство "Українська Хата" посприяло вчителям у підборі необхідних посібників. Вчителі також прослухали лекції на актуальні політичні теми. Їх читали відомі громадські діячі С.Ф.Постернак, М.Гордієвський, В.М.Чеховської.

Це були перші легальні курси українознавства в нашому місті. З часом вони стали традиційними і проводилися для всіх бажаючих. Багато слухачів вперше дізналися про історію, літературу, культуру України. На початку двадцятих багато курсантів українознавчих курсів були ініціаторами прискорення українізації в Херсонському інституті народної освіти.

Дем'яній Бєлий

часто можна прочитати, що херсонські сумівці - "діти Сіленкова". На скільки це відповідає дійсності?

А.Ш. - Мені якось зустрічалося подібне твердження на одному із сайтів. Із Сіленковим в нас такі самі стосунки як і з Сальдо чи Демьохіним тобто, ніяких. З боку губернатора ми не зустрічали ані спротиву, ані підтримки.

- 1 січня 2009 року - столітній ювілей з дня народження лідера українських націоналістів Степана Бандери. Чи відзначатиме Спілка цю подію у Херсоні?

А.Ш. - Звісно. Але факт від-

На фото: Медсестра УПА, учасниця бою під Гурбами - пані Марія (ліворуч). Відзначення Дня бійців ОУН-УПА в Херсоні, травень 2005 року (на фото праворуч)

значення для нас не є головним. Річниця - це лишень привід для популяризації ідей СУМ.

- Тобто?

А.Ш. - Ми шукаємо форм, у яких ідеї СУМ будуть зрозумілими та привабливими для сучасної молоді. Адже націоналізм - це ідеологія модернізму, і тим вона є актуальною, що її суспільна пропози-

ція завжди на часі.

- І що ви запропонуєте херсонській молоді?

А.Ш. - До річниці з дня народження Бандери Спілка Української Молоді в Україні випустила комікс, створений декілька десятиліть тому ук-

раїнським художником в Бельгії. Сьогодні цей комікс дещо осучаснено та перевидано тут - в Україні. наш осередок СУМ готується до презентації коміксу в Херсоні, яка відбудеться у січні 2009 року.

- А якщо вашу ідею категорично не сприймуть? Або ще гірше - залишать поза увагою?

А.Ш. - Значить ми не знайшли потрібної форми передачі своїх ідей. Але головне те, що ми маємо ідеї - це й відрізняє нас від всіх інших "мертвонароджених".

- Чи маєте якісь амбітні плани на майбутнє? Поді-

літься...

А.Ш. - Хочемо до 2010 року демонтувати 40 пам'яників тоталітаризму у Херсонській області: 25 з них на честь Леніна, решта - Дзержинському, Калініну, Фрунзе. З цього приводу представники спілки вже мали неофіційну зустріч з Міністром культури та туризму, який, однак, нічим окрім "моральної підтримки" не допоміг.

З далеких амбітних завдань. До 2015 року плануємо на місці пам'ятника Дзержинському (на вул. Кірова) поставити пам'ятник патрону нашого осередку - херсонському військовому армії УНР Володимиру Кедровському.

З найближчих амбітних завдань - українська книгарня в центрі міста, в котрій працюватимуть сумівці. Наразі шукаємо приміщення для оренди. Можливо публікація цього інтерв'ю посприє вирішенню цього питання.

Розмовляв Павло Подобед

Світлина з архіву
ХМО СУМ в Україні

Існування СУМ в підпіллі

Так, з 1932 року році місті Харбін (на Далекому Сході) діяла організація під назвою Союз Української Молоді, проте в 1937 році організація змінила назву на Українську Далеко-Східню Січ, яку у 1941 році було ліквідовано.

Також сьогодні існують певні намагання підв'язати до історії СУМ діяльність Виховних Спільнот Української Молоді (ВСУМ), які було створено Українським Центральним Комітетом (УЦК) в 1942 році. Метою діяльності ВСУМ, за даними Енциклопедії Українознавства, було виховання молоді в дусі

українського націоналізму та підготовка її у подальшому до збройної боротьби за утворення УССД.

Цікавими є свідчення Ірини Метещук, яка студенткою була заарештована у вересні 1947р. і звільнена в 1955р. У своїх спогадах вона говорить про молодь "яка об'єднувалась у Спілки Української Молоді, або створювалися молодіжні угруповання при ОУН". Ці події відносяться до 1944-47рр., що мали місце у Західній Україні. Найвідомішою із подібних структур є СУМ в Кошляках.

Відгомін подій пов'язаних із СВУ-СУМ був настільки великими, що згодом у різних куточках України та країв-поселень українців виникали організації, які використовували назву Спілки Української Молоді.

У 1968 році, в часи "Працької весни", на Пряшівщині, найбільш західній українській території у складі Чехословаччини, створено Спілку Української Молоді Карпат. Організатори Спілки налагодили зв'язки із Центральною Управою СУМ, що знаходилась в той час у Бельгії, але широкої діяльності не змогли розгорнути. Дуже швидко була здійснена радянська інтервенція, що поклала край початкові демократичних перетворень в цій країні. Зрозуміло, що в нових умовах СУМК був змушений припинити своє існування.

Останньою згадкою про створення СУМ в підпіллі є згадка з 1972 року, коли відбувся судовий процес над членами "Союзу Української Молоді Галичини". Його члени збиралися і обговорювали політичне становище в державі, причини культурного та духовного занепаду в Україні, економічні питання. Юнаки ставили перед собою мету озайомлювати молодь із українською історією, пробуджувати у ній національно-визвольний дух. Після відкриття гуртка, п'ятьох членів на чолі з Дмитром Гриньковим було засуджено до кількох років ув'язнення.

ГАРТ ВЧОРА Я БАЧИВ ДИВО

7

Останнім часом я все рідше відвіую якісь події, приурочені до визначних українських дат, особливо якщо мова йде про шістдесятників та дисидентів. Буваючи у Херсоні, не відвіую акції пам'яті жертв Голодомору чи річниці трагічного (не вважаю його героїчним) бою під Крутами. Виняток становлять випадки, коли сам організую подібні заходи. Чому так? Бо мені боляче та неприємно спостерігати, у якому глибокому марґінесі, у першу чергу інтелектуальному, знаходяться представники свідомої української громади. Заходи балансують на тонкій межі між мистецтвом та безперервним жалінням себе, пустими виступами чиновників та старих демагогів, що прийшли виговоритись у чужі вуха, без справжньої поваги до слухачів. Мені хочеться тікати чимдалі з таких урочистостей. А потім нарікають, мовляв, молодь не вшановує сторінки своєї історії.

Вчора ж у Херсонському музичному училищі святкували День Соборності України - Пан Віктор Іванович Кисіль зі своїми студентами, колегами та друзями організував вечір творчості. Невеличкий оркестр у національному вбранні впродовж усього вечора тішив гостей веселими, популярними та героїчними творами українського фольклору. Зала підхоплювала ледь не кожну пісню музики, а закінчення кожної композиції супроводжувалося аплодисментами та радісними вигуками глядачів.

Музичну частину концерту розбавили 35 хвилинні екскурси в історію української революції на Херсонщині. Ці відступи мали на меті роз-

віяти нарешті туман щодо подій національного та політичного життя нашого краю. Пан Кисіль, окрім усього, ще дуже ориґінально декламував поезію. Ці складові сплелися у чудову художню композицію, що тримала увагу присутніх упродовж всього заходу. Разом співали "Молитву за Україну", "Червону калину", підспівували "Козацький марш". Не минає захоплююче враження від споглядання зали, що стоячи, поклавши руки на серця, співає гімн, причому ніхто не співає про себе. На завершення спеціально запрошений колектив заспівав українські традиційні різдвяні твори.

По закінченні лиши-

лося приємне відчуття єдності із минулим та оточуючим, оптимізм та віра, бажання, аби це повторювалось знов і знов. А також радість. Енергія долати сучасні проблеми. Це, без сумніву, найяскравіше враження, будь-коли отримане з історичних заходів! Схиляю го-

лову перед організаторами та з нетерпінням чекаю наступних їхніх творчих заходів. Упевнений, що якраз такий підхід обов'язково сприятиме консолідації української громади та збільшенню цікавості своєю історією серед молоді.

Єгор Туренко

Створення і діяльність СУМ в Кошляках

Довгий час залишалась невідомою не тільки широкому загалу, а й українським політичним центрам в еміґрації існування Спілки Української Молоді в селі Кошляки Новосільського району (тепер Бережанського) Тернопільської області.

Після Другої світової війни село Кошляки знаходилося в зоні впливу руху опору радянському режиму. Про це свідчить існування збройного підпілля, а також ряду нелегальних молодіжних організацій, завданням яких була підтримка та сприяння діяльності ОУН. Зокрема в слідчій справі, що стосується СУМ в с. Кошляки, згадується про діяльність молодіжних організацій "Левинець" та "Друж-

ба", котрі були засновані за сприяння ОУН і об'єднували в своїх рядах молодь старшого віку (від 18 років).

Влітку 1948 року членом ОУН В. Красоватим спільно з мешканцем села Кошляки Зарічним Нестором було створено антирадянську групу по вивченню націоналістичної літератури. На пропозицію Н.Зарічного організацію назвали Спілкою Української Молоді, дану назву запозичено з підпільної літератури в якій згадувалась антирадянська молодіжна структура, що діяла на Наддніпрянській Україні з 1925 по 1930 рр.

Створена в 1948 році за сприяння ОУН організація молоді в селі Кошляки під назвою СУМ мала на меті вести підривну діяльність

Сумівці з Кошляків та сучасні сумівці (під час відзначення 60-річчя діяльності СУМ в селі Кошляки)

щодо органів та представників радянської влади. Щоправда, слід зауважити, що дана структура мала обмежений напрямок праці, що може свідчити про справжню цілі ОУН відносно цих молодих людей, а саме: підготов-

ка та випробування доросту до умов боротьби з радянським режимом. Про це й свідчать розповіді члена СУМ Нестора Зарічного. Фактично ж діяльність організації зводилась до відбуття сходин, де проводилось вив-

Подіям під Крутами
присвячується

Слова: Кость Москалець
Музика: Кость Москалець

Там, де полягла намарно
Армія моя славна,
Там упав останній прапор,
Мохом поросли хрести.
Воїни лежать, ще діти,
Бачать уві сні літо...
То була надія світу -
Армія Світла.

Армія Світла...

Їхні імена забуті
Все ще понад нами світяться,
Хоч ніхто не пригадає,
Пощо були вбиті.
Тільки арніка квітує
Під сузір'ями рясними,
Довгими, як смерть, ночами
Плачуть солов'ї за ними.

Армія Світла...

Я піду в далекі гори,
Гордий прапор підніму я,
І скажу високим зорям,
Що пійма тепер панує.
Але буде бій останній
Між піймою і між нами,
І коли її покличуть,
Армія встане!

Армія Світла...

Над матеріалом працювали:
Єгор Туренко
Дмитро Ломоносов

У 91-у річницю бою під Крутами ХЕРСОНЦІВ ВЕРБУВАЛИ ДО ВІЙСЬКА ПЕТЛЮРИ

У четвер, 29 січня у м. Херсон на площі перед кінотеатром "Україна" з 12.00 до 14.00 відбулася історично-пізнавальна акція з нагоди чергової - 91 річниці трагічного бою під Крутами. Організатори, херсонський осередок "Спілки Української Молоді", пропонували усім бажаючим сфотографуватися в якості вояків, які у січні 1918-го року прийняли бій за Україну.

Для цього у центрі міста було встановлено спеціально підготовлений стенд з відтвореними у повний зріст зображеннями учасників бою та прорізами для обличчя охочих сфотографуватися.

Незважаючи на погодні умови охочих сфотографуватися було багато. Дехто фотографувався на власні мобільні телефони, а решта скористалася послугами сумівців, які виступили в ролі фотографів. Кожен з учасників акції мав змогу отримати диск зі своїми фотографіями та довідку про події, що сталися цього дня.

Окрім пересічних херсонців до участі в акції були запрошені журналісти херсонських ЗМІ та репортери телеканалу "Скіфія" (сюжет про акцію транслювався в місцевих новинах). В цілому в акції прийняли участь близько сотні молодих людей. Деякі з них вперше чули про цю подію, але не зважаючи на це охоче долучилися до вшанування юнаків, що загинули під станцією "Крути" 91 рік тому.

Історична довідка. Бій під Крутами - бій 16 (29) січня 1918 року на залізничній станції поблизу селища Крути за 130 кілометрів на північний-схід від Києва: бій тривав годин із 5 між 4-тисячною більшовицькою армією Михайла Муравйова та

300-ми національно-свідомими київськими студентами, що захищали підступи до Києва. У перебігу військових дій бій вирішального значення не мав, - та у свідомості багатьох особливого значення набув завдяки героїзму української молоді, яка загинула в нерівному бою біля Крутів.

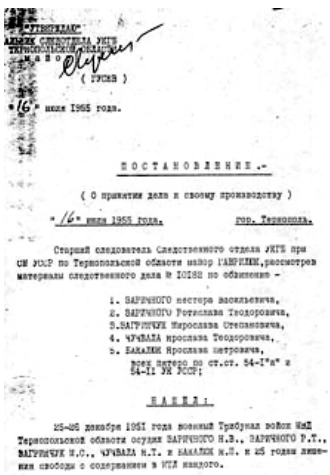
На похороні у Києві біля Аскольдової могили президент Михайло Грушевський назвав юнаків, які загинули в нерівній боротьбі, героями, а поет Павло Тичина присвятив героїчному вчинку вірш. Десятиліттями історія бою або замовчувалась, або обростала міфами і вигадками, як в закордонній, так і у вітчизняній історіографії.

Лише згодом, у 2006 році на місці бою встановлено пам'ятник і у 80-ті роковини бою монетним двором випущено в обіг пам'ятну гривню.

Учасники акції - пересічні херсонці біля стенду, присвяченому подіям січня 1918 року

чення ідеологічних матеріалів. При обшуді члена СУМ Ярослава Чучвали було знайдено та вилучено листівки, які були отримані через представників ОУН, серед них: "Пояснення 12 прикмет характеру українського націоналіста", "Пояснення декалогу", "Заблуканий брате", "Що повинен собі засвоювати кожний юнак", "Впавші члени та симпатки ОУН Тернопільської області" та інші. До активного виду діяльності слід віднести розповсюдження по селі Кошляки листівок антирадянського характеру (наприклад - направлених проти виборів у органи влади). А також підпільна

Вирок сумівцям з Кошляків агітація сумівцями молоді села проти вступу в комсомол. Виконуючи завдання членів ОУН, сумівці збирали матеріали про місцевих партійних діячів та солдатів.

1951 рік стає останнім в історії Спілки Української Молоді в підпіллі. Власне цього року припинилась активна діяльність сумівців, причиною цього став переїзд Зарічного Н. та Чучвали Я. у Бережани та Львів відповідно.

Продовження статті читайте в наступному номері ГАРТУ

Засновник:
ХМО СУМ в Україні

Головний редактор:
Павло Подобед

Шеф-редактор:
Дмитро Ломоносов

Літературний редактор:
Юлія Лопаніцина

Інформаційні партнери:
www.kherson.org.ua
www.old.kherson.ua
www.cym.org

Розповсюджується безкоштовно серед членів та прихильників Херсонського осередку Спілки Української Молоді в Україні

Електронна адреса редакції:

chas_gart@meta.ua
Наклад: 75 примірників